

Referenser

Bergström, F och F M Sandström (2001), *Konkurrens bildar skola – en ESO-rapport om friskolornas betydelse för de kommunala skolorna*. Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, Ds 2001:12.

Bergström, F och F M Sandström (2001) ”Wibes kritik är grundlös!” *Ekonomisk Debatt*, årg 30, nr 3, s 256.

Dahlberg, M och E Johansson (2002), ”Släpp dataseten fria!” *Ekonomisk Debatt*, årg 30, nr 8, s 663.

Wibe, S (2002) ”Leder konkurrensen från friskolor till högre kvalitet i undervisningen?” *Ekonomisk Debatt*, årg 30, nr 3, s 244.

LARS HULTKRANTZ OCH EVA LINDSTRÖM

Släpp dataseten fria! Replik

Matz Dahlberg och Eva Johansson tar i ledaren i *Ekonomisk Debatt* nr 8, 2002, upp en debatt om möjligheten att replikera statistiska studier. Sådana studier ligger ofta till underlag för forskningsartiklar och statliga utredningar så det är viktigt att de verkligen kan kvalitetssäkras. Så långt är ledaren mycket angelägen. Men trots att Dahlberg och Johansson tar stöd av Bob Marley i sin argumentation är det osäkert om de skott de avlossar träffar rätt.¹

För det första är den fråga de vill diskutera mer komplicerad än de framställer den. Som nationalekonomer brukar veta är nollpris på en resurs bra för efterfrågan men illa för utbudet. Forskare och utredare får ofta lägga ned stora resurser för att hämta in eller köpa data. Det är inte självklart att den som utför replikeringsforskning sedan ska få tillgång till dessa data gratis. Om data är köpta ägs de av en annan part. En forskare som har hämtat in data själv kan vilja använda dessa för egna studier innan de släpps helt fria. Vidare är användningen av data ofta behäftad med olika slags förbehåll, som t ex gäller konfidentialitet. I Sverige har den samhällsveten-

skapliga forskningen stora möjligheter att få tillstånd till samkörning av olika databaser, ibland sådana som täcker hela befolkningen. Det är inte självklart att sådana databaser kan släppas fria på nätet för att utnyttjas utan någon som helt kontroll. Inget av dessa problem hindrar replikering, men de innebär att den som replikerar får kostnader eller måste ta hänsyn som liknar dem som gällt för den primära forskningen.

För det andra är den mycket viktiga frågan om möjligheten att replikera svensk samhällsvetenskaplig forskning till stor del kopplad till Statistiska Centralbyråns organisation och policy. SCB intar, sedan sin omorganisering i början av 1990-talet, en restriktiv hållning när det gäller förutsättningarna för forskare att sprida köpta data till andra forskare. Dessa villkor kan ha stor negativ betydelse för svensk samhällsvetenskaplig forskning och utredningsverksamhet. Därför vore det angeläget att SCB utarbetar en policy för hur köpta data kan spridas vidare på ett smidigt sätt till forskare som är intresserade av att replikera studier som är gjorda på sådana data. Det hade varit rimligt att Dahlberg och Johansson tagit upp denna fråga till diskussion i sin ledare.

LARS HULTKRANTZ är professor i nationalekonomi vid Örebro universitet och ledamot av ESO. EVA LINDSTRÖM är budgetchef vid Finansdepartementet och ordförande för ESO.

¹ Som bekant erkände Marley sig ha skjutit sheriffen, vilket i detta fall väl närmast skulle motsvara SCB.

För det tredje ger Dahlberg och Johansson intrycket att det finns en etablerad praxis inom ekonometrisk forskning att databaser ska tillhandahållas på nätet. Så enkelt är det inte. Inte ens den tidskrift som nämns (*Journal of Applied Econometrics*) ställer detta krav när det gäller data som är av konfidentiell natur (se paragraf 19 i tidskriftens "Notes for Contributors").

I stället för att diskutera angelägna frågor som dessa angriper Dahlberg och Johansson på ett insinuant sätt ESO. Läsaren ges i följande meningar intrycket att ESO har en policy som motarbetar replikering och att detta dessutom skulle vara anledning till att ESO, i sin nuvarande form, läggs ned: "Denna uppfattning verkar dock alltså inte delas av alla i Sverige, inte ens av offentliga organ vars uppgift är att försöka få fram "sanningen"

inom den offentliga sektorn. ESO läggs nu ned."

Detta är fel. ESO har definitivt inte uppfattningen att det inte skulle vara angeläget att statistiska undersökningar som ligger till grund för ESOs rapporter kan replikeras. ESO har heller aldrig motverkat något sådant. Men Dahlberg och Johansson har inte förstått att de utredningar som ges ut av ESO, till skillnad från rapporter från andra statliga kommittéer, inte är rapporter från ESO utan till ESO. Det yttersta ansvaret för innehållet i dessa rapporter är författarnas, inte ESOs. Denna konstruktion kan tyckas märklig, men är skälet till att ESO har kunnat ta sig an frågor som varit politiskt kontroversiella. I de fall forskare som önskat replikera ESO-studier har hört av sig till ESOs sekretariat har de därför hänvisats till författarna.

MATZ DAHLBERG OCH EVA MÖRK

Släpp dataseten fria! Slutreplik¹

I förra årets sista nummer av *Ekonomisk Debatt* skrev vi en ledare där vi höjde våra röster i en uppmaning till forskare, redaktörer, myndigheter och övriga forskningsinstitutioner att släppa dataseten fria. Ledaren resulterade i två kommentarer, vilket glädjer oss! Vi tycker nämligen att frågan vi tog upp är av högsta vikt för att upprätthålla forskningens heder och trovärdighet. Vi anser att det finns två mycket starka skäl till varför

data som använts i forsknings- och utredningsrapporter ska vara fritt tillgängliga för replikationsstudier.

Det första skälet är av forskningsetisk karaktär. Som vi skriver i ledaren (Dahlberg och Johansson 2002), är replikationsstudier av högsta vikt för att upprätthålla trovärdigheten inom forskningen; replikationsstudier är det bästa sättet att kontrollera publicerade resultat och de ger också en möjlighet att undersöka resultatens känslighet med avseende på val av modell och metod. Det borde vara en självklarhet att då en uppsats är publicerad så ska det också gå att få tillgång till data så att andra forskare kan "kontrollera" resultaten. Detta synsätt oroar dock Hultkrantz och Lindström (2003): "Forskare och

MATZ DAHLBERG är docent i nationalekonomi och verksam vid nationalekonomiska institutionen vid Uppsala universitet. EVA MÖRK (tidigare Johansson) är docent i nationalekonomi och verksam vid Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) och vid nationalekonomiska institutionen vid Uppsala universitet. De båda var redaktörer för Ekonomisk Debatt under åren 2001 och 2002.

¹ Vi är tacksamma för värdefulla diskussioner med Susanne Ackum Agell, Helge Bennmarker, Anders Forslund och Margareta Wicklander.